

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Відокремлений структурний підрозділ «Педагогічний фаховий коледж
Львівського національного університету імені Івана Франка»

ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні циклової комісії гуманітарної та
соціально-економічної підготовки

(протокол № 1 від «20» 08 2024р.)

Голова циклової комісії Оксана ІВАХ

СИЛАБУС З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО

Освітній ступінь	«бакалавр»
Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Спеціальність	027 Музеєзнавство, пам'яткознавство
Освітньо-професійна програма	Музеєзнавство, пам'яткознавство
форма навчання	денна

Силабус курсу «Історичне краєзнавство»

2024- 2025 навчального року

Назва курсу	Історичне краєзнавство
Адреса викладання курсу	вул. Туган-Барановського, 7, 79000 Львів
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Відокремлений структурний підрозділ «Педагогічний фаховий коледж Львівського національного університету імені Івана Франка»
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	02 Культура і мистецтво 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство
Викладач курсу	Шукалович Анна Миколаївна
Контактна інформація викладачів	anna.shukalovych@lnu.edu.ua
Консультації по курсу відбуваються	У день викладання курсу відповідно до розкладу (вул. Туган-Барановського, 7, каб. 41) Також проводяться он-лайн консультації у системі Moodle. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача.
Сторінка курсу	https://pedcollege.lnu.edu.ua/course/istorychne-kraieznavstvo
Інформація про курс	Курс розроблено таким чином, щоб сприяти процесу формування знань про
Коротка анотація курсу	Навчальна дисципліна читається для студентів IV-го курсу, спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство протягом восьмого семестру в обсязі 4 кредит (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	<p>Мета дисципліни – забезпечити здобуття теоретичних знань про закономірності становлення й розвитку історичного краєзнавства; сформувати у здобувачів освіти цілісне розуміння особливостей та закономірностей розвитку краю; продемонструвати взаємозв'язок та взаємовплив історичних, природних, політичних та соціально-економічних процесів й життя місцевого населення; використовуючи нові методологічні підходи та здобутки історіографії поглибити знання студентів з історичного краєзнавства та історичної регіоналістики; виховати культуру міжрегіонального спілкування.</p> <p>Для досягнення поставленої мети виділяються такі цілі курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> - засвоїти теоретичні аспекти історичного краєзнавства

	<p>як наукової дисципліни;</p> <ul style="list-style-type: none"> - поглибити знання про типово-видову класифікацію краєзнавчих джерел; - сформувати знання про методи та напрями краєзнавчих досліджень; - виявити особливості культури етнографічних груп українського народу; - виявити регіональну специфіку культурних, суспільно-політичних та економічних процесів Львівщини як складової частини загальноукраїнського історичного та культурного процесу; - критично осмислювати події локальної історії на підставі аналізу краєзнавчих джерел.
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p>Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Грушевський М. Нарис історії українського народу. Харків : КСД, 2021. 576 с. 2. Історичне краєзнавство. Як написати науково-дослідницьку роботу: запитання та відповіді / І. А. Коляда, Я. М. Камбалова, О. Ю. Кириєнко; [відп. за вип. канд. філос. н. Лісовий О.В., Неділько С.В.]. Київ : Національний центр «Мала академія наук України», 2021. 172 с. 3. Уривалкін О. Історичне краєзнавство: навч. посіб. 3-тє вид., стереотип. Київ : КНТ, 2020. 296 с. <p>Допоміжна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Близняк М. Історичне краєзнавство: навч. посіб. Острогоз : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2011. 236 с 2. Верменич Я. Історична регіоналістика VS краєзнавство: маркери дослідження мереж соціальної взаємодії в часі та просторі. <i>Краєзнавство</i>. 2018. № 3. С. 4-15. 3. Історичне краєзнавство: навч. посібн. Ч.1. / Голубко В. Є., Качараба С. П., Середяк А. В. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2006. 180 с. 4. Історичне краєзнавство. Напрями та методи історико-краєзнавчих досліджень : курс лекцій. Ч. 2 / Голубко В. Є., Середяк А. В., Генега Р. Я.; МОНМС України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2011. 305 с. 5. Кузьма-Качур М. І., Горват М. В. Основи краєзнавства: навч. посібн. Київ : Видавництво Ліра-К, 2019. 256 с. 6. Основи краєзнавства: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / кол. авт.; за заг. ред. чл.-кор. НАНУ О. П. Реєнта. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 276 с. <p>Інформаційні ресурси:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Відлуння віків. Український пам'яткоохоронний портал URL: http://www.pamjatky.org.ua 2. Все про туризм: краєзнавство, країнознавство та географія туризму. URL: https://tourlib.net/geogr.htm 3. Електронна бібліотека «Культура України» URL : http://www.elib.nplu.org 4. Замки та храми України URL: http://www.castles.com.ua 5. Інститут історії України НАН України URL: http://www.history.org.ua/ 6. Історія України IX – XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації URL: http://www.litopys.org.ua

	7. Музейний простір України URL: http://www.prostir.museum 8. Національна спілка краєзнавців України URL: http://nsku.org.ua/
Тривалість курсу	120 год.
Обсяг курсу	72 години аудиторних занять (30 годин лекційних занять і 42 годин практичних занять) та 48 години самостійної роботи
Програмні компетентності	Загальні компетентності: ЗК 2. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій. Фахові компетентності: СК 2. Здатність оцінювати найважливіші події та явища української історії у контексті світової історії. СК 8. Здатність забезпечувати ефективне використання та популяризацію об'єктів історико-культурної та природної спадщини відповідно до пам'яткоохоронного законодавства. СК 10. Здатність здійснювати взаємодію музейнозаповідної мережі, об'єктів культурної спадщини з туристичною сферою.
Програмні результати навчання	ПРН 2. Аналізувати й узагальнювати історико-культурний матеріал у певній системі. ПР 7. Здійснювати первинну консервацію нововиявлених пам'яток. ПРН 18. Виконувати комплексні завдання протягом певного періоду часу та представляти результат вчасно. ПРН 22. Вміти планувати та організовувати міждисциплінарну культурно-просвітницьку та педагогічну діяльність у музейному просторі.
Ключові слова	Краєзнавство, історичні джерела, історико-краєзнавчі дослідження, етнографія, екскурсія.
Формат курсу	Очний. Проведення лекцій і консультацій для кращого розуміння тем
Теми	Подано у таблиці
Підсумковий контроль, форма	Іспит у кінці семестру письмовий
Пререквізити	Викладання навчальної дисципліни базується на знаннях, які отримує студент в результаті вивчення навчальних дисциплін «Вступ до спеціальності», «Методика організації гурткової та краєзнавчої роботи в закладах освіти», «Прикладна музеологія», «Теоретичні основи музеєзнавства», «Історія світових музеїв», «Профілі сучасних музеїв» та «Експозиційна робота музеїв» і набуття компетенцій після завершення навчання на освітньому ступені бакалавра зі спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство. Навчальна дисципліна є нормативною навчальною

	дисципліною циклу загальної підготовки бакалаврів ОПІ Музеєзнавство, пам'яткознавство.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекція з елементами пояснення; проблемна лекція; дискусія; презентації, семінар-опитування; творче індивідуальне завдання, самостійна робота. Робота в системі Moodle, побудова електронного навчання як простору прояву пізнавальних ініціатив.
Необхідне обладнання	персональний комп'ютер, проектор, особисті гаджети студентів.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання знань за навчальною дисципліною відбувається на підставі накопичених балів за результатами поточного та підсумкового контролю всіх видів згідно зі шкалою оцінювання.</p> <p>Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою. Максимальна кількість балів при оцінюванні знань за поточну успішність становить 50 балів, на екзамен – 50 балів.</p> <p>Результат роботи студента протягом семестру (50 балів) складається з наступних компонентів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - результатів роботи на <i>семінарському занятті</i> (2 бали). Підсумкова кількість балів за роботу на семінарському занятті визначається як сума балів, отриманих за усні чи письмові відповіді студента (2 бали x 12 = 24 бали); - <i>чотирьох модульних контрольних робіт</i> (6 балів + 6 балів + 7 балів + 7 балів = 26 балів), що проводиться за результатами вивчення частини навчального курсу (змістового модуля 1, змістового модуля 2, змістового модуля 3 та змістового модуля 4). Оцінювання самостійної роботи студента здійснюється під час проведення кожної модульної контрольної роботи. <p>Екзамен (50 балів), що підсумовує знання теоретичних положень курсу, студент складає під час екзаменаційної сесії в письмовій формі на платформі Moodle.</p> <p>Під час складання екзамену на платформі Moodle студент протягом 60 хвилин повинен дати відповідь на 50 тестових завдань. Кожне тестове завдання передбачає обрання однієї правильної відповіді із трьох запропонованих та оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів за іспит – 50.</p> <p>Очікується, що письмові роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями і характеризуватимуться самостійністю суджень та вмінням робити власні висновки. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для незарахування викладачем, незалежно від масштабу плагіату, обману.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем, виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студент</p>

	<p>заохочується до використання також й іншої літератури, якої немає серед рекомендованих. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p> <p>Семінарські заняття:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Типологізація історичних джерел. 2. Методика проведення історико-краєзнавчих досліджень. 3. Розвиток краєзнавства в музейних закладах. 4. М. Костомаров і В. Антонович та їх роль у закладенні основ історичної регіоналістики та краєзнавства як окремих галузей історичної науки. 5. Краєзнавчий доробок Михайла Грушевського та львівської історичної школи. 6. Тенденції розвитку краєзнавства в сучасній Україні. 7. Антропоніміка в Україні. 8. Музеї в історичному краєзнавстві. 9. Краєзнавчий туризм як засіб національно-патріотичного виховання. 10. Мікроісторія, історія буднів. 11. Львовознавство. 12. Бібліотечне краєзнавство як напрям історико-краєзнавчих досліджень.
<p>Питання до екзамену.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Об'єкт, предмет і методологічні засади історичного краєзнавства. 2. Понятійно-термінологічний апарат історичного краєзнавства. 3. Форми і види краєзнавчої діяльності. 4. Функції історичного краєзнавства. 5. Зв'язки історичного краєзнавства з суміжними історичними дисциплінами. 6. Типологізація історичних джерел. 7. Використання пам'яток матеріальної культури в історико-краєзнавчих дослідженнях. 8. Значення писемних джерел для студій з історичного краєзнавства. 9. Адміністративно-територіальний устрій України: історія і сучасний стан. 10. Кордони України. 11. Історико-етнографічні регіони України 12. Соціально-економічне мікрорайонування України. 13. Стихійно-описовий етап історико-регіональних досліджень українських земель. 14. Цілеспрямовано-описовий етап історико-регіональних досліджень українських земель. 15. Економіко-географічний етап історико-регіональних досліджень українських земель. 16. Початки краєзнавчих досліджень на західноукраїнських землях. 17. Історіософські погляди М. Костомарова. «Земельний» напрям в історіографії. 18. «Обласництво» як метод історико-краєзнавчих досліджень. Школа В. Антоновича.

19. Д. Багалій та харківська школа краєзнавців.
20. Краєзнавчі студії етнографічних інституцій Галичини другої половини XIX ст.
21. Крайове археологічне товариство у Львові.
22. Історичне краєзнавство в науковій спадщині І. Франка.
23. Краєзнавчий доробок Михайла Грушевського.
24. Історико-краєзнавчі музейні товариства в Західній Україні («Гуцульщина», «Сокальщина», «Бойківщина», «Верховина», «Стривігор», «Лемківщина», «Яворівщина»).
25. Краєзнавчий доробок учнів львівської школи М. Грушевського (М. Кордуба, І. Крип'якевич, С. Томашівський, Я. Пастернак, С. Рудницький, І. Джижора, І. Кревецький та ін.)
26. Історико-краєзнавчий рух у 20-х роках XX ст. в УРСР.
27. Криза методики та практики краєзнавчого руху у 30-х роках XX ст.
28. Історико-краєзнавчі дослідження в Україні у повоєнний період та їх суперечливий характер.
29. Тенденції розвитку краєзнавства в сучасній Україні.
30. Усна історія як метод історико-краєзнавчих досліджень. Переваги та недоліки усних джерел.
31. Просопографія як напрям історико-краєзнавчих досліджень.
32. Краєзнавчий туризм як напрям історико-краєзнавчих досліджень.
33. Методика збору історико-краєзнавчого матеріалу в школі.
34. Форми польових історико-краєзнавчих досліджень.
35. Музеезнавство як напрям історико-краєзнавчих досліджень.
36. Екологічне краєзнавство як напрям історико-краєзнавчих досліджень
37. Мікроісторія, історія буднів в краєзнавчих дослідженнях.
38. Соціальна історія як напрям історико-краєзнавчих досліджень.
39. Населений пункт як об'єкт історико-краєзнавчих досліджень.
40. Міграційні процеси та їх вплив на розвиток міст і сіл України.
41. Містознавство як напрям історико-краєзнавчих досліджень
42. Методика розробки екскурсійних маршрутів.
43. Демографія в історико-краєзнавчих дослідженнях.
44. Церква як освітньо-культурний осередок краю.
45. Зміни соціальної структури Львівщини в умовах збройної агресії Росії проти України.
46. Бібліотечне краєзнавство як напрям історико-краєзнавчих досліджень.
47. Бібліологічне краєзнавство як напрям історико-краєзнавчих досліджень
48. Загальноісторичні методи в історико-краєзнавчих дослідженнях.
49. Історичне краєзнавство в курсах середньої школи.
50. Особливості краєзнавчої роботи у навчальних закладах.

Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу на сайті: http://e-learning.lnu.edu.ua/
-------------------	--

Схема курсу

Тиждень	Тема занять	Форма діяльності та обсяг годин	Термін виконання
Змістовий модуль 1. Теоретичні та практичні засади історичного краєзнавства.			
1.	Тема 1. Історичне краєзнавство як галузь знань та напрям історичних досліджень.	Лекція – 2 год, самостійна робота – 2 год	
1.	Тема 2. Джерела та історіографія історичного краєзнавства.	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год, самостійна робота – 2 год	
2.	Тема 3. Термінологія та методи краєзнавчих досліджень.	Лекція – 2 год, самостійна робота – 2 год	
2.	Тема 4. Методика проведення історико-краєзнавчих досліджень.	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год, самостійна робота – 2 год	
3.	Тема 5. Краєзнавча діяльність установ науки, освіти та культури.	Семінарське заняття – 2 год, самостійна робота – 4 год	
3.	<i>Модульна контрольна робота 1</i>	Практичне заняття – 2 год.	
Змістовий модуль 2. Розвиток історичного краєзнавства в Україні			
3.	Тема 6. Зародження та етапи становлення краєзнавчого руху в Україні.	Лекція – 2 год, самостійна робота – 2 год.	
4.	Тема 7. Розвиток історичного краєзнавства у Наддніпрянській Україні у XIX – у першій половині XX ст.	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год, самостійна робота – 2 год	
4. 5.	Тема 8. Становлення і розвиток краєзнавчих досліджень на західноукраїнських землях першої половини XIX ст.	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год., самостійна робота – 2 год	
5.	Тема 9. Краєзнавчий рух в Галичині у другій половині XIX – у першій половині XX ст.	Семінарське заняття – 2 год, самостійна робота – 2 год	
5. 6.	Тема 10. Історичне краєзнавство в Україні у другій половині XX – початку XXI ст.: доробок і тенденції розвитку.	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год, самостійна робота – 4 год	
6.	<i>Модульна контрольна робота 2</i>	Практичне заняття – 2 год.	
Змістовий модуль 3. Напрями історичного краєзнавства			
6.	Тема 11. Ономастика в історичному	Лекція – 2 год,	

7.	краєзнавстві.	семінарське заняття – 2 год., самостійна робота – 2 год	
7.	Тема 12. Археологія в краєзнавстві.	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год., самостійна робота – 2 год	
8	Тема 13. Українська етнографія та краєзнавство.	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год., самостійна робота – 2 год	
8.	Тема 14. Музеї в історичному краєзнавстві.	Семінарське заняття – 2 год., самостійна робота – 6 год	
9.	Тема 15. Архіви в історичному краєзнавстві.	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год., самостійна робота – 2 год	
9.	Тема 16. Краєзнавчий туризм як засіб національно-патріотичного виховання.	Семінарське заняття – 2 год., самостійна робота – 4 год	
10.	<i>Модульна контрольна робота 3</i>	Практичне заняття – 2 год.	
Змістовий модуль 4. Напрями історико-краєзнавчих досліджень.			
10.	Тема 17. Екологічне краєзнавство як напрям історико-краєзнавчих досліджень.	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год., самостійна робота – 2 год	
11.	Тема 18. Соціальна історія як напрям історико-краєзнавчих досліджень.	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год., самостійна робота – 2 год	
11. 12.	Тема 19. Містознавство як напрям історико-краєзнавчих досліджень.	Лекція – 2 год, семінарське заняття – 2 год., самостійна робота – 2 год	
12.	Тема 20. Музеезнавство як напрям історико-краєзнавчих досліджень. Бібліотечне та бібліографічне краєзнавство.	Семінарське заняття – 2 год., самостійна робота – 4 год	
12.	<i>Модульна контрольна робота 4.</i>	Практичне заняття – 2 год.	